

R ó n a i Béla

Kétnyelvű pedagógusok képzése Mariborban

A külföldi magyaroktatásnak nem mindenütt azonos a célja. Legtöbb lektorátusunk a nyelvünk iránt különféle okokból érdeklődő idegen anyanyelvűeknek nyújt segítséget a magyar elsajátításához, másutt a magyart szaktárgyként tanuló egyetemi hallgatók képzését támogatják. Mindkét típustól különbözik a Jugoszláviában, közelebbről a szlovéniai Maribor Pedagógiai Akadémiáján működő magyar lektorátus rendeltetése.

Szlovénia magyarlakta területein kétnyelvű iskolában folyik az alapfokú oktatás. Ez iskolák kétnyelvű pedagógusokkal való ellátásáról a maribori pedagógiai akadémia gondoskodik. ~~Balázs János bevezető előadásának terminológiájához igazodva azt mondtuk, hogy~~ nemzetiségi körülmények között általában, de a maribori lektorátus rendeltetését tekintve különösen a forrásnyelv is, meg a célnyelv is a magyar. Feltétlenül számolnunk kell azonban egy másik nyelvvel, az államszervező szlovén nép nyelvével, amelyet talán - jobb szó híján - közegnyelvnek nevezhetnénk. (= közmagyarul)

A közegnyelv jelentőségét a nyelvek egyenjogúságának elve mint a nemzetiségi politika egyik meghatározója didaktikai vonatkozásban egy kissé elhalványítja és a valóságosnál lejjebb szállítja. Közelebbről ez annak a tudomásulvételét jelenti, hogy a kétnyelvű pedagógusnak készülő tanárjelöltek nagyobb hányada nem részesült közép fokú anyanyelvi oktatásban. Sok esetben az általános iskolai anyanyelvi oktatás is esetlegesnek vehető. Ilyen előképzés után kezdik meg magyar nyelvi tanulmányaikat a lektori órákon. A jelenleg érvényben lévő óraterv négy félévben heti 3 órát biztosít erre a célra. Ezt a kétségbeejtően szűk időkeret^{et} egyelőre csak egészen kis létszámú (3-6 főből álló) tanuló csoportok kialakításával ellensúlyozhatjuk. A heti óraszám emelése csak az intézmény folyamatban levő általános reformjától remélhető.

A feszített tervű és bővebb anyagú lektori munka nem járható út. Egyrészt azért nem, mert észrevehetően csökken az érdeklődés a kétnyelvű képzésben való részvétel iránt, másrészt, mert a fogyatékos képzés miatt még a legjobbak is bizonytalankodnak a mindennapi iskolai élet gyakorlatában. A kétnyelvű oktatásért adott illetménykiegészítés önmagában nem elegendő ösztönzés erre a munkára. Pátosz nélkül említhetjük az áldozatvállalást is. Erre viszont senkit sem lehet kényszeríteni.

~~Az előrelépés után nem lesz meglepő az a megállapítás,~~
hogy a nemzetiségi körülmények között élő magyarok anyanyelvhasználatát elsősorban a nyelvjárásiasság jellemzi, illetve a közegnyelv - a mi esetünkben a szlovén - van rá sokirányú hatással.

Ha a nyelvi helyesség normájának a nemzeti irodalmi nyelvet tekintjük, az anyanyelvoktatás gondjainak egész sora villan föl előttünk.

Az előrelépés elsőrendű feltétele a valóban kétnyelvű pedagógusok képzése, akik nemcsak a mindennapi élet, hanem az iskolai oktatás követelményeinek is mindkét nyelvből megfelelnek.

A követendő nyelvi norma permanens hatását jól biztosíthatja a szlovéniai magyarok kezébe jutó magyar nyelvű sajtó. Első ilyen helyen kell megemlíteni a Népújságot, a szlovéniai magyarok hetilapját. Hivatásommal járó kötelességemnek tekintetem, hogy a szerkesztőségnek mindenfajta támogatást megadjak a lap nyelvezetének állandó jobbítása érdekében. Ezenkívül figyelemmel kísértem a megjelent számok nyelvhasználatát. A botlásokat, hibákat, a sajátos nyelvhasználati jelenségeket típusokba soroltam, s az igényesebb olvasók okulására minden számban közöltem egy gépelt ívoldalt (1 flekk) terjedelmű kis cikket. Ha ezeket sorbaállítjuk, akkor kikerekedik előttünk az újság nyelvi arculata, amely bizony eléggé magán viseli a szlovénnek mint közegnyelvnek sok sajátosságát. Ezt - a Kossa János alkotta jugómagyar elnevezés analógiájára - szlovénmagyarnak nevezhetnénk.

θ ~~Nem szeretném tovább a helyzet javítására, a lektorátus feladatainak viszonylagos megoldására tett javaslataimat, kísérleteimet, amelyeket a szlovén tanügyi kormányzat egyetértéssel, helyesléssel fogadott, s várja, hogy a szlovéniai magyarok anyanyelvi művelt-~~

~~ségének megtartásáért és fejlesztéséért a jövőben is tegyünk vala-
mit.~~

A magyar nyelv, a magyar kultúra megismertetése a nagyvil-
lágban kétségtelenül elsőrendű érdekünk, a szomszéd államok ma-
gyarságának a népi műveltségét és anyanyelve megtartását segíte-
ni viszont kötelességünk.